

Ik meen daarom dat multicultureel bouwen niet de rem, niet de motor, maar het sluitstuk van integratie is. Projecten van deze aard geven dus niet integratieproblemen aan, maar integratiesuccessen. Voor veel allochtonen, ook in Den Haag, zijn de grootste huisvestingszorgen veel te basaal om aan multicultureel bouwen toe te komen. Men woont te klein, de woningen zijn gehorig, er is slijtage in de woonomgeving, de reputatie van de buurt is niet best. Eerder dan “uitdagende architectonische uitstraling” stelt men prijs op een slaapkamer extra, bergruimte, parkeerruimte, betaalbare woonlasten.

Maar gelukkig zien we ook groepen, zoals de Hindoestanen, die een goede sociaal maatschappelijke positie hebben bereikt en die de basale huisvestingskwesties overleefd hebben en zich kunnen gaan richten op andere zaken. En die krachtig genoeg zijn om projecten voor hun eigen kring te ontwikkelen en dan nog voor alle leeftijden. En die – ze kijken wel uit - zich niet in de Schilderswijk willen laten plaatsen, maar in het andere deel van Den Haag. Men zou dus kunnen zeggen dat ook in het uitwijkgedrag de integratie gerealiseerd is.

In elk geval is het project uitdrukking van een keuze voor het wonen in de stad. We zouden het bijna vergeten, maar een route de stad uit, was ook mogelijk geweest. Veel steden verliezen sinds jaar en dag bewoners aan de randgemeenten. Nu is dat op zich zelf niets bijzonders, Rijswijk is –dat kunnen we afspreken – gewoon Den Haag en er komen ook veel mensen van buiten de stad Den Haag binnen. De stad is een emancipatiemachine: men komt er jong en arm binnen en gaat er middelbaar en rijker weer uit. Maar een deel van die suburbano's zijn eigenlijk urbano's: ze willen in de stad blijven en stellen eisen aan woning, woonomgeving, onderwijs, veiligheid. En een stad die niet in staat is, de sociale stijging van de eigen inwoners mogelijk te maken en vervolgens binnen de eigen grenzen op te vangen, doet het niet goed.

Daarom zijn er twee dingen nodig:

*sociale stijging van de eigen inwoners mogelijk te maken

*sociale stijgers binnen de stad opvangen.

Het project van de meergeneratiewoningen zie ik als uitdrukking van het tweede. Veel lastiger is het faciliteren en stimuleren van sociale stijging in de stad zelf, het eerste dus. We komen dan aan de kernopgave van de stedelijke vernieuwing.

Stedelijke vernieuwing bestaat maar voor een beperkt deel uit het verbeteren van de fysieke constellatie van de stad. De hardware vergt onderhoud en vernieuwing. Dat is best ingewikkeld, het kost een paar centen, het duurt ook even, maar ook dan moeten we vaststellen dat het maar een stuk van de puzzel is.

Stedelijke vernieuwing bestaat ook maar voor een beperkt deel uit het verbeteren van de onderlinge contacten, de sociale cohesie van de stedelijke samenleving. Begrip voor elkaar, waarden van elkaar gedrag en gewoonten, tegengaan van hufferigheid, allemaal nodig en het is niet gering. Maar ook dan zijn we nog niet rond.

Als we rond willen komen, dan hebben we sociale stijging als leidraad van de stedelijke vernieuwing nodig. Als mensen in de stad niet goed kunnen stijgen, vervalt de stad. Op terreinen van arbeid, onderwijs, vrije tijd en wonen moeten voldoende sporten op de ladder aanwezig zijn. Geen barrière maar carrière. En wie kijkt, zie barrières genoeg. In het wonen zijn in de stad onvoldoende sporten op de ladder. Tussen de dure koop en de goedkopere huur ziet niet zo veel en dit bevordert niet bepaald een uitwisseling tussen zand en veen, tussen stad en randgemeenten. En Den Haag mag dan in vergelijking met andere grote gemeenten wat meer goedkope koopwoningen hebben, de segmentatie tussen de huur en de koopmarkt speelt op.